

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาโครงการวิจัยการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือน รวมทั้งเพื่อพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งในการที่ชุมชนสามารถทำการประเมินสถานการณ์ทางการเงินส่วนบุคคล และนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนนั้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้ชุมชนนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่กำหนดไว้ สามารถปรับปรุงพฤติกรรมการใช้จ่ายครัวเรือนตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการติดตามผล อันเป็นการพัฒนาให้เกิดกระบวนการในการจัดการเงินส่วนบุคคลขึ้นในชุมชน

ผลการศึกษาโครงการวิจัยการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

- 4.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4.2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4.3 เพื่อพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

4.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือน ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

ผลการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ด้วยการประมวลผลและผลวิเคราะห์ข้อมูลรายรับรายจ่ายจากการบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการใช้ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างทำการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ออกแบบจัดทำภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ประจำเดือนพฤษภาคม ถึง สิงหาคม 2555 มาทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการคัดเลือกเฉพาะสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่มีการลงบันทึกสมบูรณ์อย่างสม่ำเสมอ ครบทั้ง 3 เดือน ได้จำนวน 11 ครัวเรือน จากจำนวน 25 ฉบับ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ได้สะท้อนภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงของพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือนมากที่สุด เพื่อให้การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบันทึกบัญชีและการวางแผนในการปรับปรุงกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถนำข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อนำเสนอแนวทางในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลรายรับรายจ่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยคณะผู้วิจัย ตัวแทนครัวเรือน ผู้นำชุมชน และตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 13 คน ได้แก่

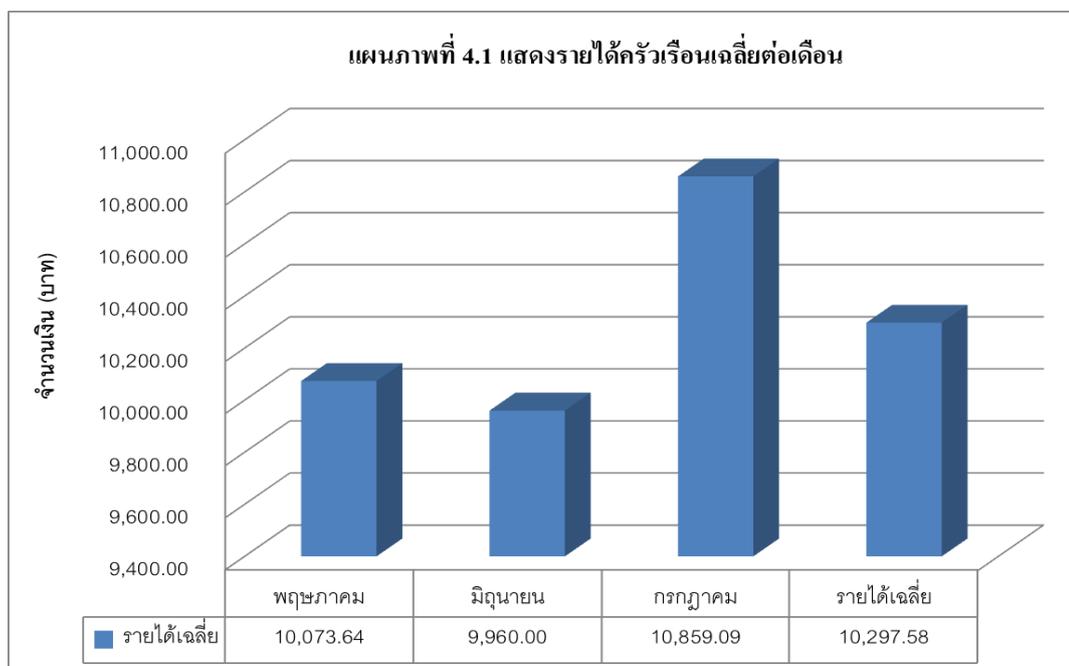
- คุณจิตตานาด ปันไหว สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง และประธาน อสม.
- คุณเจริญศรี ปัญจบุรี รองประธาน อสม.
- คุณอำไพ ฟองศรี ประธาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML)
- คุณสายทอง ไชยธรรม
- คุณเมือง ดวงดี
- ณพิชชนาพร ปัญญา
- คุณจำจร นันดี
- คุณคำหน้อย ดวงดี
- คุณจอมแสง ชำนาญศรี
- คุณชมเพลิน ผิดวุฒิ
- คุณเป็งฝุ่น วัลารักษ์
- คุณละออง ปัญญาวงศ์
- คุณอำพร เสงเวลลิงค์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกบัญชีครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง สิงหาคม 2555 ได้สะท้อนภาพพฤติกรรมค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบันทึกบัญชีและการวางแผนในการปรับปรุงกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถนำข้อมูลพฤติกรรมค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อนำเสนอแนวทางในการลดรายจ่ายเพิ่มราย ผลการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายครัวเรือนสรุปได้ดังนี้

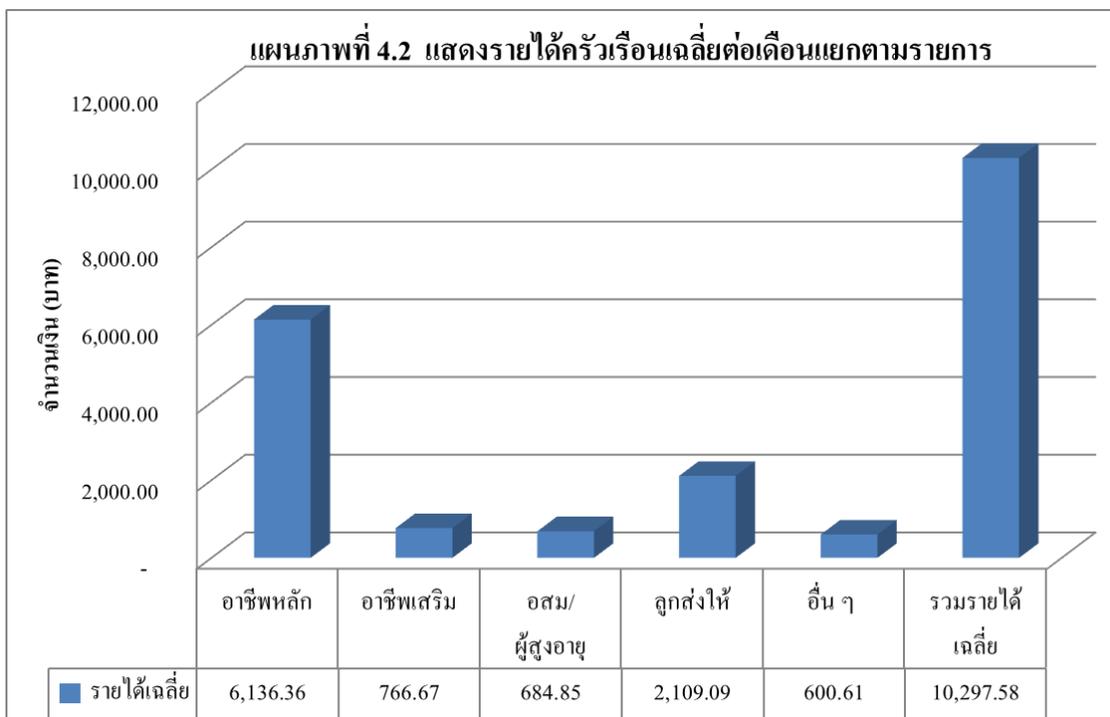
รายได้ครัวเรือน

ผลการศึกษาลักษณะที่มาของรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

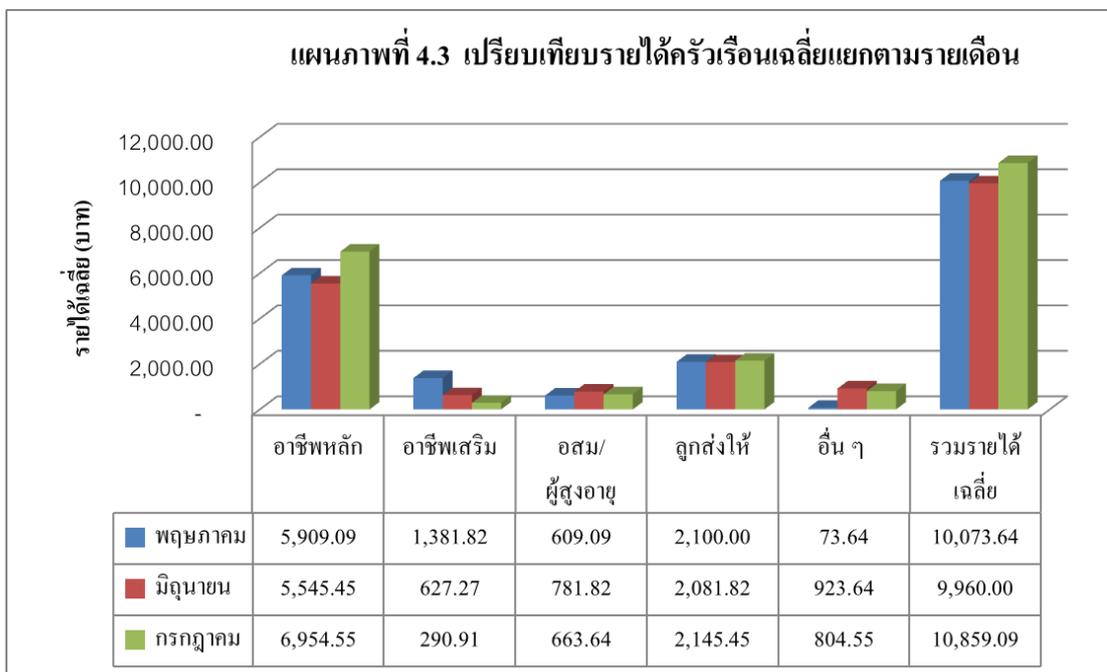
- กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากอาชีพหลักแน่นอนและค่อนข้างคงที่ ได้แก่ การรับจ้างเงินเกษียณอายุ เงินเดือนจากการเป็นนักร้องเมืองท่องเที่ยว
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นนอกจากรายได้หลักจากอาชีพหลักแล้วยังมีรายได้จากเงินช่วยเหลือจากบุตรหลานส่งให้
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจากรัฐฯ จึงมีรายได้ประจำจากเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ รวมทั้งเงินตอบแทนการเป็นสมาชิกสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม จึงไม่มีแหล่งที่มาของรายได้อื่นนอกเหนือจากรายได้หลักและไม่สามารถสร้างรายได้เสริมของครัวเรือน

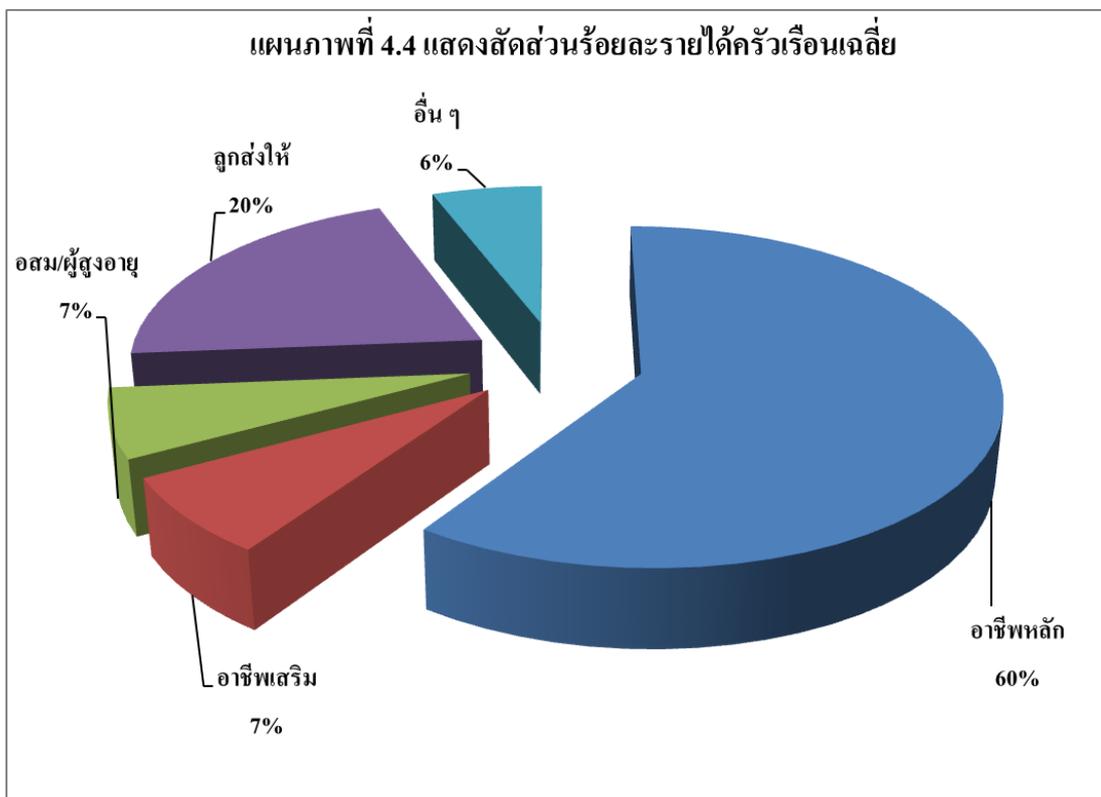
การประมวลผลข้อมูลด้านรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,297.58 บาท ดังแผนภาพที่ 4.1 แสดงรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน

การประมวลผลข้อมูลด้านรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามรายการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,297.58 บาท โดยประเภทที่มาของรายได้มากที่สุด ได้แก่ อาชีพหลัก เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 6,136.36 บาท รองลงมาคือ เงินรับจากบุตร เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 2,109.09 บาท และ รายได้จากอาชีพเสริม เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 766.67 บาท ดังแผนภาพที่ 4.2 แสดงรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามรายการ

การประมวลผลข้อมูลเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่าเดือนกรกฎาคม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด 10,859.09 บาท รองลงมาคือเดือนพฤษภาคม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,073.64 บาท และเดือนมิถุนายน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 9,960.00 บาท ดังแผนภาพที่ 4.3 เปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายเดือน

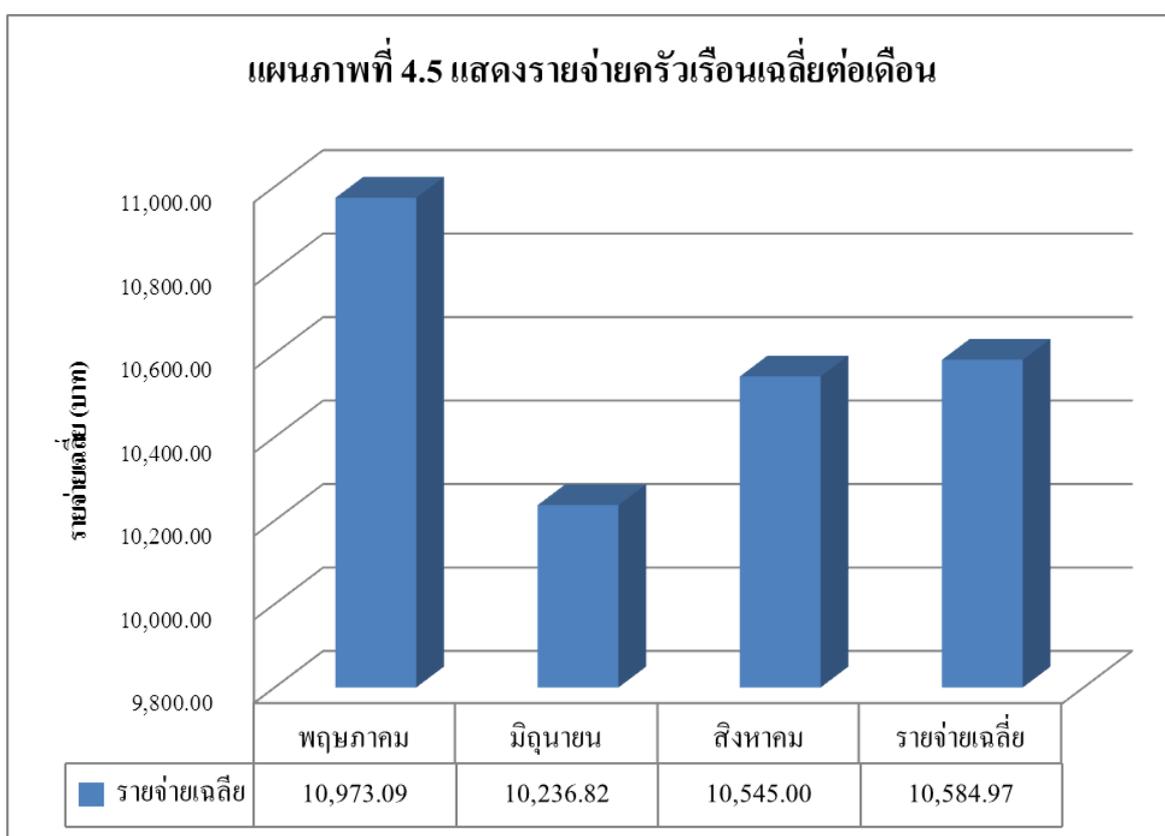

การประมวลผลข้อมูลสัดส่วนร้อยละรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อาชีพหลัก มีสัดส่วนร้อยละมากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมาคือลูกส่งให้ มีสัดส่วนร้อยละ 20 และ อาชีพเสริมและเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุและค่าตอบแทนการเป็นสมาชิก อสม มีสัดส่วนร้อยละ 7 ดังแผนภาพที่ 4.4 แสดงสัดส่วนร้อยละรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย

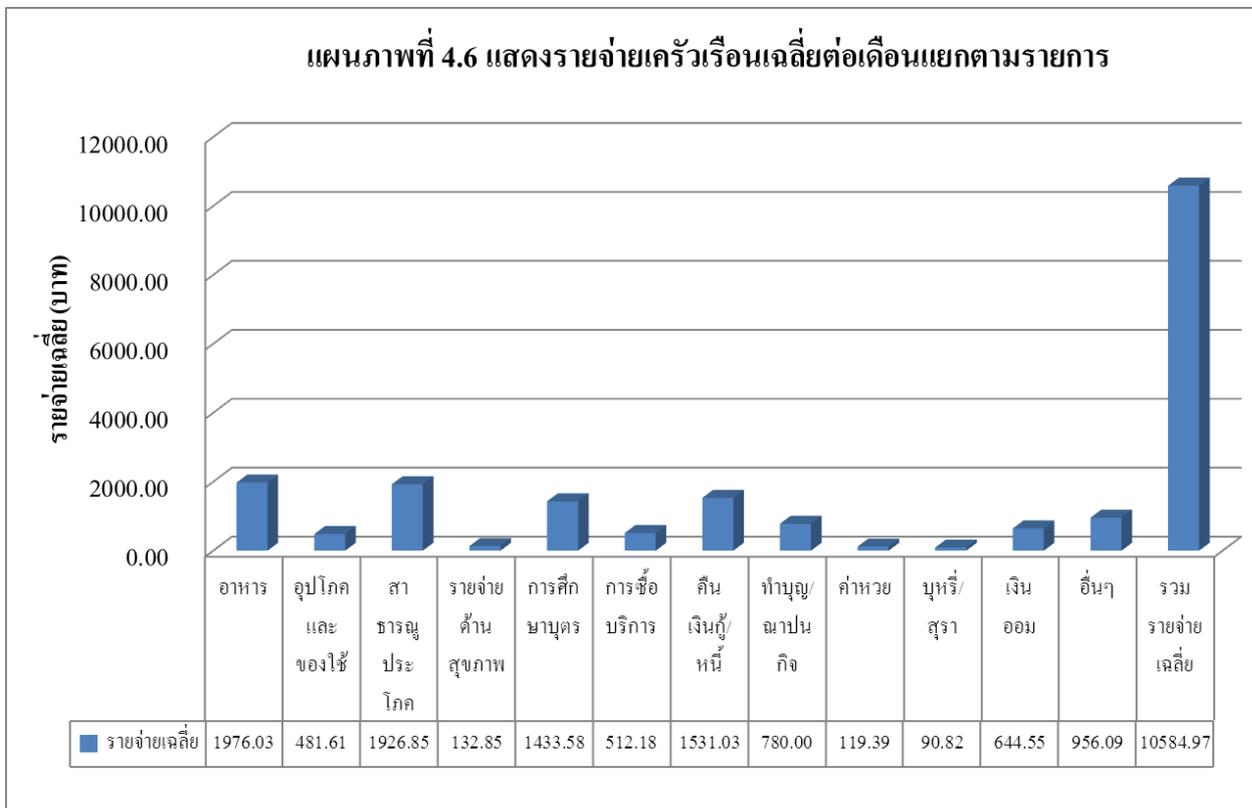
รายจ่ายครัวเรือน

ผลการศึกษาลักษณะพฤติกรรมด้านรายจ่ายครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

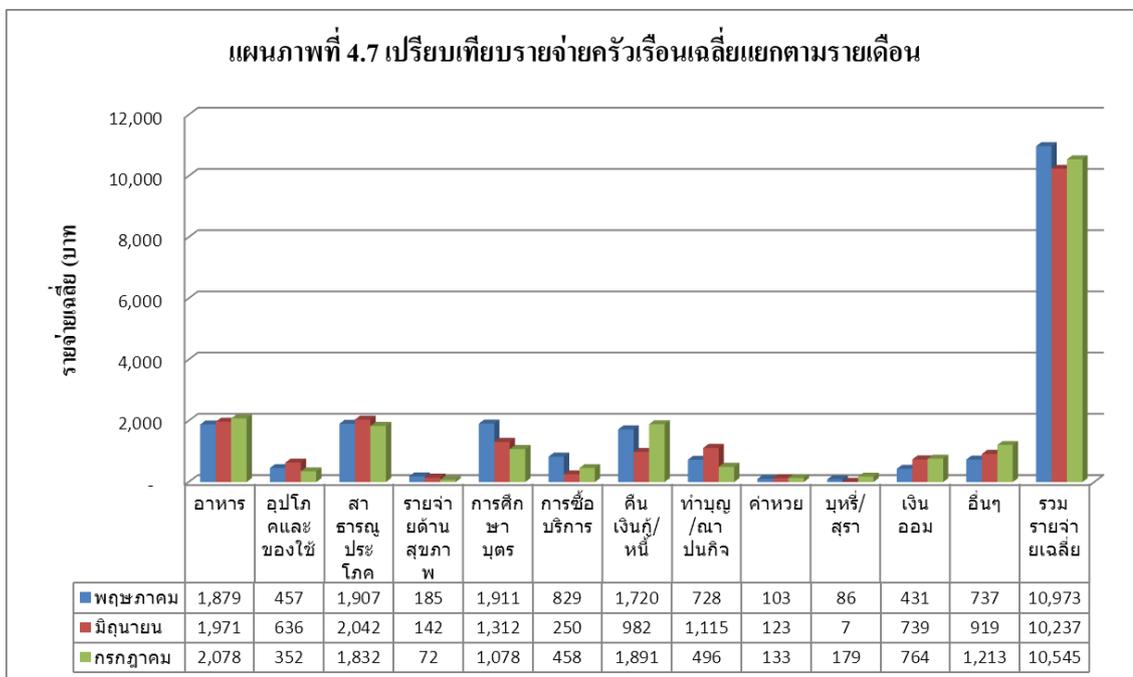
- กลุ่มตัวอย่างอาศัยในเขตชุมชนเมือง ดังนั้นนอกจากรายจ่ายค่าอาหารแล้วยังมีรายจ่ายหลักที่สำคัญคือรายจ่ายด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า และน้ำประปา เป็นต้น
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินครัวเรือนจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

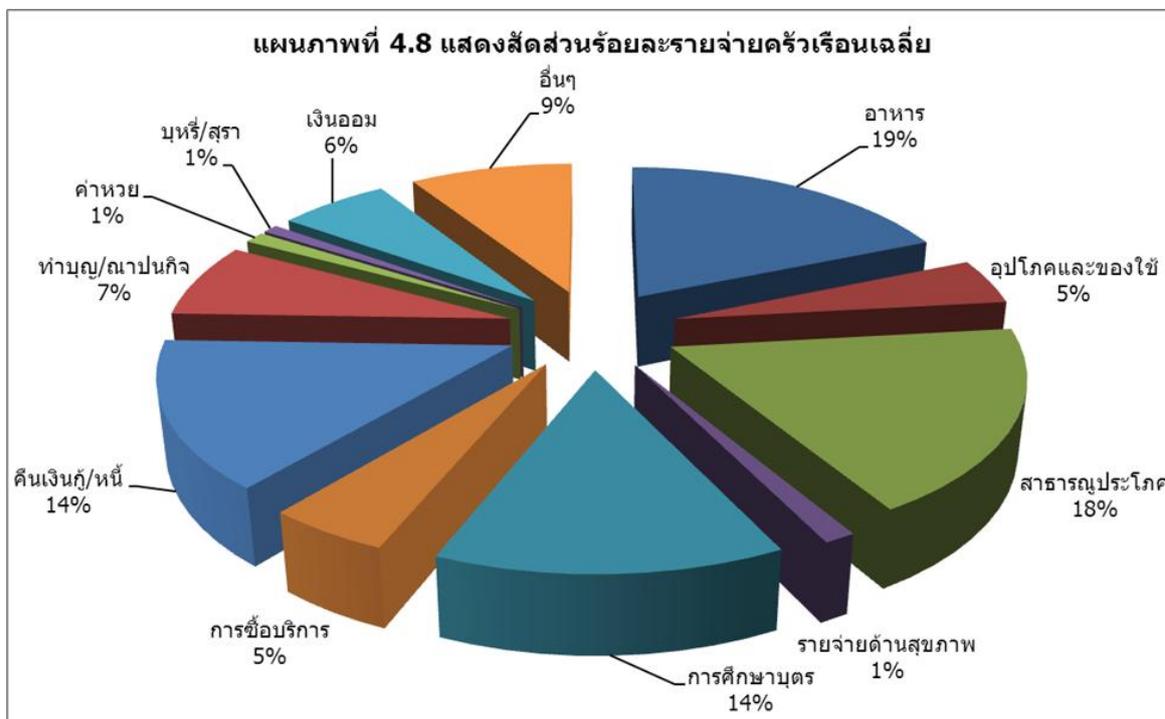
การประมวลผลข้อมูลด้านรายจ่ายครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,584.97 บาท ดังแผนภาพที่ 4.5 แสดงรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน

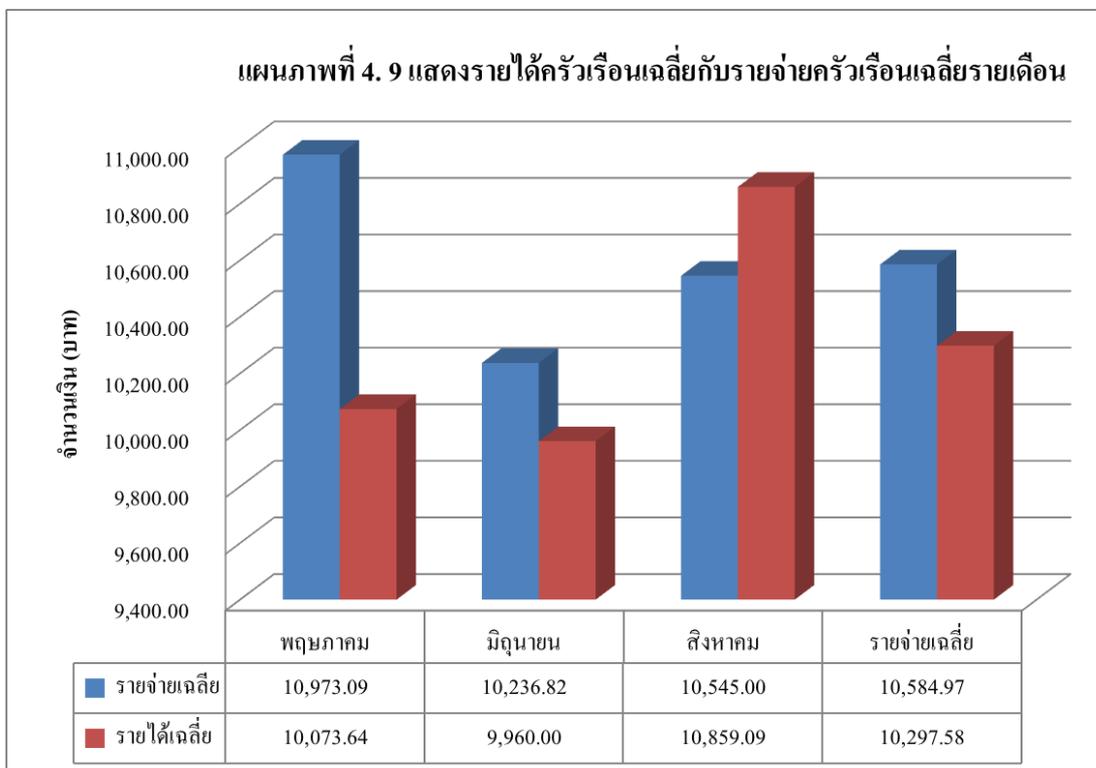
การประมวลผลข้อมูลด้านรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามรายการ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,584.97 บาท โดยรายการของรายจ่ายมากที่สุด ได้แก่ ค่าอาหาร เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 1,976.03 บาท รองลงมาคือ ค่าสาธารณูปโภค เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 1,926.85 บาท และ รายจ่ายสิ้นเงินกู้ เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 1,531.03 บาท ดังแผนภาพที่ 4.6 แสดงรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามรายการ

การประมวลผลข้อมูลเปรียบเทียบรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่าเดือนพฤษภาคม มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด 10,973 บาท รองลงมาคือเดือนกรกฎาคม มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,545 บาท และเดือนมิถุนายน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,237 บาท ดังแผนภาพที่ 4.7 เปรียบเทียบรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายเดือน

การประมวลผลข้อมูลสัดส่วนร้อยละรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยแยกตามรายการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายจ่ายค่าอาหาร มีสัดส่วนร้อยละมากที่สุด ร้อยละ 19 รองลงมา คือรายจ่ายค่าสาธารณูปโภค มีสัดส่วนร้อยละ ร้อยละ 18 และ รายจ่ายชำระคินเงินกู้และค่าการศึกษาบุตรมีสัดส่วนร้อยละ ร้อยละ 14 ดังแผนภาพที่ 4.8 แสดงสัดส่วนร้อยละรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย

การประมวลผลข้อมูลรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย เปรียบเทียบรายเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเดือนสิงหาคม มีส่วนต่างรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 314.09 บาท รองลงมาคือเดือนมิถุนายน ส่วนต่างรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย -276.82 บาท และเดือนพฤษภาคม มีส่วนต่างรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย -899.45 บาท โดยในภาพรวมรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 3 เดือน มีส่วนต่างรายได้กับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย -287.39 ดังแผนภาพที่ 4.9 แสดงรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยกับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยรายเดือน

ภาพที่ 4-1 การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

ภาพที่ 4-2 การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

ภาพที่ 4-3 การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

ภาพที่ 4-4 การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง โดยศึกษาในประเด็นปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมเพื่อนำไปสู่การได้ข้อสรุปปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนจากการบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยใช้กระบวนการ P-D-C-A ซึ่งประกอบไปด้วยคณะผู้วิจัย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 ครัวเรือน ดังนี้

คุณสมคิด เลิศเกียรติดำรงค์	นายกเทศมนตรีตำบลหนองป่าครั่ง
คุณจิตตานารถ ปันไหว	สมาชิกเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง และประธาน อ.ส.ม.
คุณธนากร โพธิ์งาม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6
คุณเจริญศรี ปัญจบุรี	คุณจอมแสง ชำนาญศรี
คุณสุพรพันธ์ มงคลอาสน์	คุณชมเพลิน ศักดิ์วุฒิ
คุณอำพร เสงีเวลลิงค์	คุณฟองแก้ว วรริน
คุณนัจ นุญพิณีจ	คุณศุภดา คำมูลตา
คุณเป็งฝุ่น วัลารักษ์	คุณแสงอรุณ ดวงดี
คุณสายทอง ไชยธรรม	คุณคำหน้อย ดวงดี
คุณคณินิจ ดอกเข็ม	คุณมี สนวนพล
คุณกำพล วงศ์ตรี	คุณเจริญ ปันฝัน
คุณละออง ปัญญาวงศ์	คุณพิชณาพร ปัญญา
คุณอำไพ ม่วงศรี	คุณพรกมล ทองดวง
คุณอำพล โตวิชัย	คุณทองคำ ศรีวิชัย
คุณไพรินทร์ กุลจิตต์	คุณศตินฤกาญจน์ ภูพุนทร

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กระบวนการ P-D-C-A มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การวางแผน (Plan)

การดำเนินกิจกรรมการวางแผนเพื่อออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนดำเนินใน 2 ประเด็นได้แก่

1. การระดมความคิดเพื่อออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการทดลองบันทึกบัญชีครัวเรือน

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การระดมความคิดเพื่อออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง

คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ได้จัดเวทีประชุมเพื่อปรึกษาหารือถึงรูปแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นร่วมกัน โดยใช้สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่จัดทำขึ้นโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการทดลองบันทึกบัญชีครัวเรือน

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการทดลองบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง เพื่อนำไปสู่การออกแบบสมุดบันทึก ๗ ที่เหมาะสม ทีมวิจัยได้เลือกกลุ่มทดลองโดยสมัครใจ ซึ่งผลการดำเนินการทำให้ได้กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยกำหนดระยะเวลาในการทดลองบันทึก ๗ เป็นเวลา 2 เดือน ใช้ ตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2555

การปฏิบัติ (Do)

คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงกลุ่มเป้าหมายการดำเนินการเพื่อให้การทดลองบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ดำเนินการใน 3 ประเด็นดังนี้

1) เน้นย้ำวัตถุประสงค์ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง โดยให้บันทึกบัญชีครัวเรือนทุกวัน เพื่อค้นหาปัญหา อุปสรรค ในการบันทึก และให้กลุ่มเป้าหมายรวบรวมปัญหาอุปสรรคในการบันทึก

2) ให้บันทึกรายละเอียดของรายรับ รายจ่ายทุกวัน ตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับสมบูรณ์ต่อไป

3) พยายามจดบันทึกรายการที่รับและจ่ายทุกรายการอย่างตรงไปตรงมา ตามข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน

การตรวจสอบ (Check)

กระบวนการตรวจสอบการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง ดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ 2 ได้แก่

- การตรวจสอบระหว่างการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง

คณะผู้วิจัยดำเนินการสำรวจติดตามการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลองโดยใช้วิธีมอบหมายให้คุณจิตตานาถ ปันไหว เป็นบุคคลที่จะเป็นศูนย์กลางในการให้คำแนะนำและคอยกระตุ้นย้ำเตือนกลุ่มเป้าหมาย การตรวจสอบภายหลังสิ้นสุดระยะทดลองบันทึก

- หลังจากที่คุณกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองทำบัญชีครัวเรือนฉบับทดลองเป็นเวลา 2 เดือน คณะผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมาย ได้จัดประชุมร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อสรุป ข้อดีและข้อด้อยของสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลองเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนในการปรับปรุงแก้ไขและจัดทำสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับสมบูรณ์ ที่ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง โดยขั้นตอนการตรวจสอบการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง และผลจากการประชุมระดมความคิดเห็นสามารถสรุปปัญหา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหาของการบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับทดลอง คือ

- การให้ลงรายการรับจ่ายเองและไม่มีหมวดหมู่ของรายการ ทำให้เกิดความยุ่งยาก และใช้เวลาในการเขียนมาก โดยเฉพาะรายการจ่ายบางรายการจ่ายทุกวันทำให้ต้องเขียนซ้ำๆ
- ผู้บันทึกเกิดความท้อแท้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน เนื่องจากผู้บันทึกเห็นแต่รายการจ่าย ไม่มีรายรับ และยอดเงินคงเหลือติดลบ ทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ ไม่อยากบันทึก
- สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีความยากในการบันทึก เนื่องจากผู้บันทึกบางคนขาดทักษะในการเขียนและวิธีการลงบันทึกบัญชีทำให้การบันทึกบัญชีครัวเรือนของชาวบ้านเป็นเรื่องลำบาก มีความยุ่งยากและเกิดความเบื่อหน่าย
- รูปแบบของสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีความยากในการจัดแบ่งหมวดหมู่ ทำให้ผู้บันทึกไม่สามารถประมวลผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการเงินในครัวเรือนได้

ข้อเสนอแนะ คือ

- ควรระบุรายการบันทึกรายจ่ายที่มีลักษณะรายจ่ายประจำ และแยกเป็นหมวดหมู่ โดยให้ผู้บันทึกเพียงจำนวนเงินที่จ่าย จะทำให้การลงบันทึกข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะชาวบ้านที่มีทักษะต่ำในการเขียน
- ควรออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ง่ายต่อการประมวลผล

ปรับปรุงแก้ไข (Act)

คณะผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมาย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือ โดยการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย จนสามารถร่วมกันพัฒนารูปแบบสมุดบันทึกฉบับจริง และแนวทางของการบันทึกบัญชีครัวเรือนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และได้ข้อสรุปถึงหลักการสำคัญในการออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน 3 ประการได้แก่

- ง่ายและสะดวกต่อการบันทึกบัญชี
- จัดรูปแบบของสมุดฯ ให้สามารถบันทึกรายการรับจ่ายเป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม และการประมวลผลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การวางแผนการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้
- เสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำน้อย

ผลการปรับปรุงรูปแบบและองค์ประกอบของสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับจริง สรุปได้ดังนี้

- รูปแบบ

โดยจัดทำสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนแบบรายเดือน โดยให้บันทึกรายรับในหน้าแรก และรายจ่ายให้บันทึกในแต่ละวันอยู่ในหน้าคู่ เพื่อง่ายต่อการบันทึกและเห็นภาพสรุปรายการรับ-จ่ายเป็นรายสัปดาห์ แลภาพรวมรายเดือน

- องค์ประกอบของสมุดบันทึก ฯ มีรายละเอียดดังนี้

1) ชื่อ-สกุล บ้านเลขที่ ของผู้บันทึก

2) สรุปรายรับ แบ่งเป็น 7 รายการ

- เงินคงเหลือยกมาจากเดือนก่อน
- เงินจากการประกอบอาชีพหลัก
- เงินจากการประกอบอาชีพเสริม

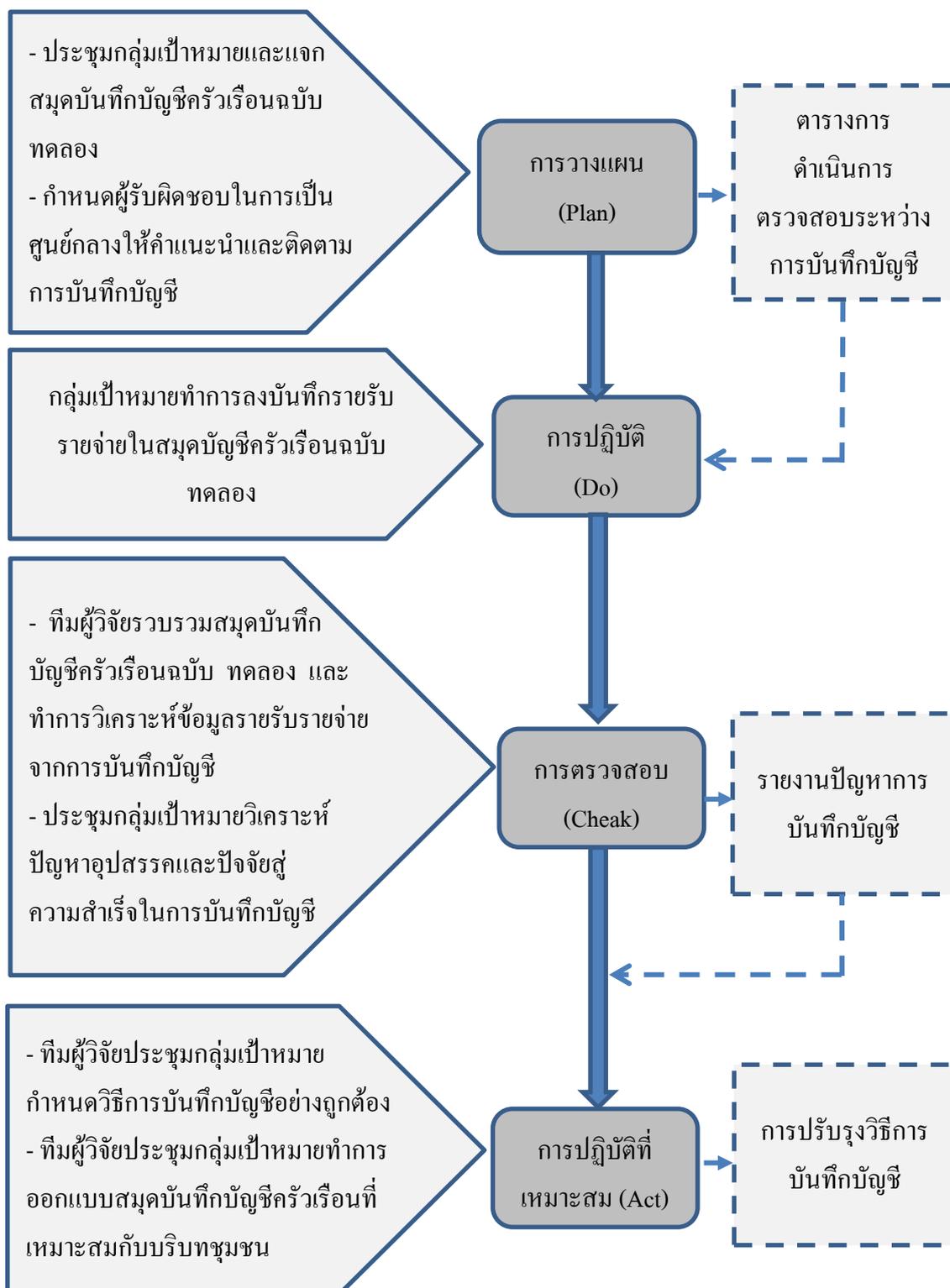
- เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ
- ลูกส่งมาให้
- เงินจากการกู้ยืม
- รายรับอื่น ๆ (ระบุ)

3) สรุปรายจ่าย แบ่งเป็น 7 หมวด

4) สรุปรายได้และรายจ่ายประจำเดือน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับจริงจำนวน 50 เล่มและดำเนินการแจกจ่ายให้แต่ละครัวเรือนได้ทำการบันทึก โดยเริ่มบันทึกตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 สิงหาคม 2555 และทำการเรียกเก็บเพื่อนำมาประเมินปรับปรุงแก้ไข โดยใช้หลักการของกระบวนการ P-D-C-A มาใช้

สามารถแสดงแผนภาพวงจรของกระบวนการ P-D-C-A เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนได้ตั้งแผนภาพที่ 4.10

แผนภาพที่ 4.10 แสดงวงจรP-D-C-A เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคของและปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

**ผลการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือน
ชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix**

ผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของการบันทึกบัญชีครัวเรือน สรุป
ได้ดังนี้

จุดแข็ง

- ชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน และมีความร่วมมือ
ในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- ชุมชนยอมรับว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประโยชน์และสิ่งสำคัญต่อการ
จัดการการเงินครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุดอ่อน

- ชุมชนไม่มีความสม่ำเสมอ และขาดแรงจูงใจในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน
- ชุมชนไม่มีความเข้าใจในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง
- ชุมชนไม่แยกบัญชีครัวเรือนออกจากบัญชีกิจการหรือธุรกิจ
- ชุมชนไม่มีการประมวลผลข้อมูลจากการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนจึงทำให้ไม่
สามารถใช้ประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาวางแผนการเงินใน
ครัวเรือน

โอกาส

- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง หน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษาให้
ความสำคัญและให้การสนับสนุนการบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อนำไปสู่การเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการจัดการการเงินครัวเรือน
- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งมีนโยบายและมาตรการรักษาให้เศรษฐกิจมีการเจริญ
เติบโตอย่างพอเพียง มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียง และจัดทำ
โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรชุมชนอย่างยั่งยืน

อุปสรรค

- สมุดบันทึกบัญชีที่ได้รับมอบมาจากหน่วยงานบางหน่วยงาน ที่ใช้บันทึกใน
ปัจจุบันมีขนาดเล็ก สับสน ยากต่อการบันทึก ส่งผลให้ไม่สะดวกในการบันทึก
- สมุดบันทึกบัญชีที่ได้รับมอบมาจากหน่วยงานบางหน่วยงาน มีรูปแบบที่ไม่
สะดวกในการบันทึก ทำให้การบันทึกบัญชีต้องใช้เวลาานาน

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ของชุมชนหนองป่าครั่งด้วย TOWS Matrix

ผลการวิเคราะห์ SWOT โดยนำปัจจัยแต่ละประการมาจับคู่กันและกำหนดปัจจัยสู่ความสำเร็จและกลยุทธ์ต่างๆ โดยการจัดทำ **TOWS Matrix** ของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ดังแผนภาพที่ 4.11

	<p>จุดแข็ง (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนมีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน และมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ • ชุมชนยอมรับว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประโยชน์และสิ่งสำคัญต่อการจัดการการเงินครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนไม่มีความสม่ำเสมอ และขาดแรงจูงใจในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน • ชุมชนไม่มีความเข้าใจในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง • ชุมชนไม่มีประมวลผลข้อมูลจากการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนจึงทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาวางแผนการเงินในครัวเรือน
<p>โอกาสของ (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> • เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งหน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการเงินครัวเรือนนโยบายและมาตรการรักษาให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างพอเพียง 	<p>SO Strategis</p> <p>ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ</p>	<p>WO Strategis</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างแรงจูงใจโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบและการทัศนศึกษาดูงาน - อบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ถูกต้อง และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน
<p>อุปสรรค (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> • สมุดบันทึกบัญชีที่ใช้ในปัจจุบันมีขนาดเล็กไม่สะดวกในการบันทึก • สมุดบันทึกบัญชีมีรูปแบบที่ไม่สะดวกในการบันทึก ทำให้การบันทึกบัญชีต้องใช้เวลาานาน 	<p>ST Strategis</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นขับเคลื่อนจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย 	<p>WT Strategis</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

แผนภาพที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ของชุมชนหนองป่าครั่งด้วย TOWS Matrix

4.3 ผลการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน จากการวิเคราะห์โดยการจับคู่สภาพแวดล้อมใช้ TOWS Matrix ได้กลยุทธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนของชุมชนหนองป่าครั่ง ได้แก่ SO Strategis , WO Strategis, ST Strategis และ WT Strategis ดังนี้

SO Strategis

- ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

WO Strategis

- สร้างแรงจูงใจโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบและการทัศนศึกษาดูงาน
- อบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

ST Strategis

- ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นขับเคลื่อนจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย

WT Strategis

- ออกแบบปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

กลยุทธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ได้นำไปสู่การกำหนดกิจกรรมเพื่อดำเนินการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3 กิจกรรม ได้แก่

4.3.1 กิจกรรมอบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

4.3.2 กิจกรรมออกแบบปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.3.3 กิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบและการทัศนศึกษาดูงาน

ภาพที่ 4-5 ทีมผู้วิจัยประชุมกลุ่มเป้าหมายร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบันทึกบัญชี

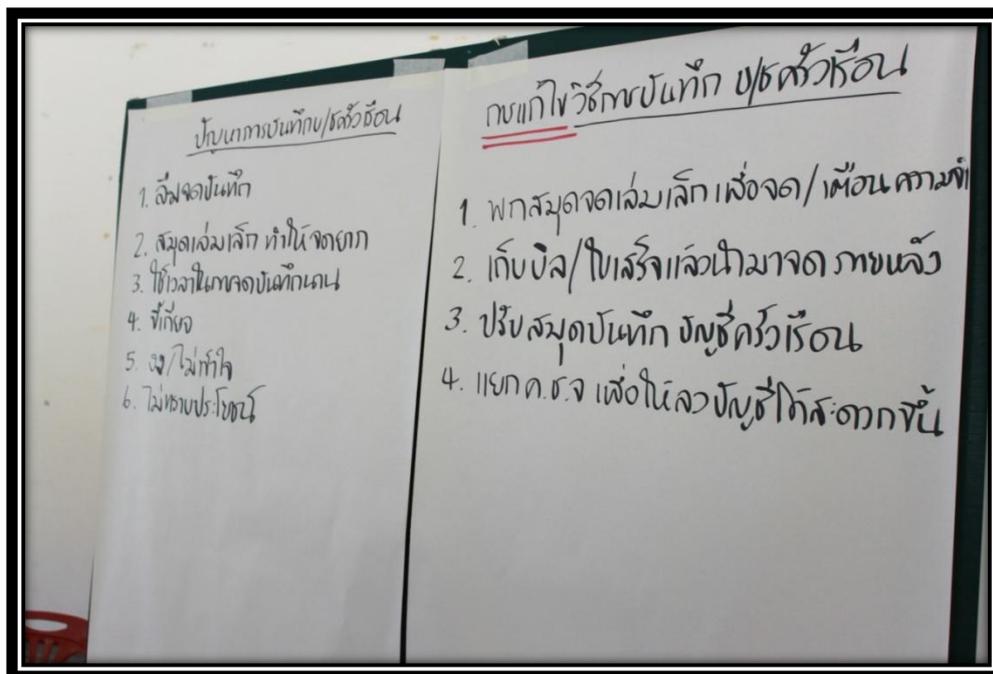
ภาพที่ 4-6 กลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบันทึกบัญชี

ภาพที่ 4-7 กลุ่มเป้าหมายสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบันทึกบัญชี

ภาพที่ 4-8 กลุ่มเป้าหมายเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบันทึกบัญชี

ภาพที่ 4-9 ข้อสรุปความเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบันทึกบัญชี

ผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3 กิจกรรม ได้แก่

4.3.1 อบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

4.3.2 ออกแบบปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการ P-D-C-A

4.3.3 สร้างแรงจูงใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบ และการทัศนศึกษาดูงาน

สรุปได้ดังนี้

4.3.1 ผลการดำเนินกิจกรรมอบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

ผลการดำเนินกิจกรรมการอบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน โดยการใช้วิธีบรรยายและการฝึกปฏิบัติ ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในวิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง สรุปได้ดังนี้

- 1) ต้องแยกการบันทึกบัญชีครัวเรือนออกจากการบันทึกบัญชีกิจการ
- 2) ต้องทำการจัดสรรรายการรับและรายการจ่ายครัวเรือนที่ร่วมกับกิจการ
- 3) ต้องทำการประมวลผลรายรับและรายจ่ายเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมการรับจ่ายในครัวเรือน
- 4) แสวงหาวิธีการที่เหมาะสมเฉพาะตัวเพื่อให้สามารถบันทึกรายการรับจ่ายประจำวันได้อย่างครบถ้วน เช่น
  - การพกสมุดจดเล่มเล็กและทำการลงบันทึกรายการรับจ่ายทันที
  - การเก็บใบเสร็จที่ได้รับจากร้านค้าและรวบรวมเพื่อทำการบันทึกลงในสมุดภายหลัง
  - การจดบันทึกรายการรับจ่ายลงกระดานไวท์บอร์ดและรวบรวมเพื่อทำการบันทึกลงในสมุดภายหลัง

ภาพที่ 4-10 การลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

ภาพที่ 4-11 การบรรยายวิธีการจดบันทึกบนซีดีรัวร์

ภาพที่ 4-12 การอบรมวิธีการแยกรายการจ่ายครัวร์เรือนกับรายการจ่ายธุรกิจ

ภาพที่ 4-13 การอบรมวิธีการแยกรายการจ่ายครัวเรือนกับรายการจ่ายธุรกิจ

ภาพที่ 4-14 การอบรมวิธีการประมวลผลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการเงินในครัวเรือน

4.3.2 ผลการดำเนินกิจกรรมออกแบบปรับปรุงสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการ P-D-C-A

คณะผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมาย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือ โดยการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย จนสามารถร่วมกันพัฒนารูปแบบสมุดบันทึกฉบับจริง และแนวทางของการบันทึกบัญชีครัวเรือนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และได้ข้อสรุปถึงหลักการสำคัญในการออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน 3 ประการได้แก่

- ง่ายและสะดวกต่อการบันทึกบัญชี
- จัดรูปแบบของสมุดฯ ให้สามารถบันทึกรายการรับจ่ายเป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม และนำไปสู่การวางแผนการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้
- เสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำน้อย

ผลการปรับปรุงรูปแบบและองค์ประกอบของสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนฉบับจริง สรุปได้ดังนี้

● รูปแบบ

โดยจัดทำสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนแบบรายเดือน โดยให้บันทึกการรับในหน้าแรก และรายจ่ายให้บันทึกในแต่ละวันอยู่ในหน้าคู่ เพื่อง่ายต่อการบันทึกและเห็นภาพสรุปรายการรับ-จ่ายเป็นรายสัปดาห์ และภาพรวมรายเดือน นอกจากนี้การระบุนายการรับและรายการจ่ายประจำเอาไว้โดยให้ผู้บันทึกได้ทำการบันทึกเฉพาะตัวเลขเป็นการอำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาบันทึกในแต่ละครั้ง

● องค์ประกอบของสมุดบันทึก ฯ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ชื่อ-สกุล บ้านเลขที่ ของผู้บันทึก
- 2) สรุปรายรับ แบ่งเป็น 7 รายการ
  - เงินคงเหลือยกมาจากเดือนก่อน
  - เงินจากการประกอบอาชีพหลัก
  - เงินจากการประกอบอาชีพเสริม
  - เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ
  - ลูกส่งมาให้
  - เงินจากการกู้ยืม
  - รายรับอื่น ๆ (ระบุ)

3) สรุปรายจ่าย แบ่งเป็น 7 หมวด

- รวมจ่ายด้านอาหาร

มีรายการย่อย 7 รายการ ได้แก่ ข้าวสาร ผัก+ผลไม้ เนื้อสัตว์+ไข่ อาหารสำเร็จรูป+กึ่งสำเร็จรูป เครื่องปรุงรส+น้ำมันพืช+น้ำตาล+น้ำตาล+ซอสปรุงรส ขนม+น้ำหวาน+ไอศกรีม+ลูกอมนม+เครื่องดื่มบำรุงสุขภาพ+ชา+กาแฟ

- รายจ่ายด้านอุปกรณ์และของใช้ในครัวเรือน

มีรายการย่อย 4 รายการ ได้แก่ ค่าน้ำยาล้างจาน ค่าผงซักฟอก+น้ำยาปรับผ้านุ่ม ค่าสบู่+แชมพู+ยาสีฟัน ค่าน้ำยาทำความสะอาด

- รายจ่ายด้านสาธารณูปโภค

มีรายการย่อย 5 รายการ ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำดื่ม+น้ำใช้ ค่าน้ำมันรถ ค่าโทรศัพท์บ้าน+โทรศัพท์มือถือ ค่าก๊าซหุงต้ม+เชื้อเพลิงในการหุงต้ม

- รายจ่ายด้านสุขภาพ

มีรายการย่อย 2 รายการ ได้แก่ ค่าตรวจโรค+ยารักษาโรค ค่าบำรุงสุขภาพ+อาหารเสริมสุขภาพ

- รายจ่ายด้านการศึกษาบุตร

มีรายการย่อย 4 รายการ ได้แก่ ค่าให้ลูกไปโรงเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน+สมุด+หนังสือ ค่าเรียนพิเศษ ค่ารถประจำ+ค่าเดินทางไปโรงเรียน

- รายจ่ายในการซื้อบริการต่าง ๆ

มีรายการย่อย 2 รายการ ได้แก่ ค่าทำผม+ตัดผม ค่าซ่อมแซม (รถ+อุปกรณ์และของใช้ในครัวเรือน)

- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

มีรายการย่อย 5 รายการ ได้แก่ จ่ายค่าน้ำเงินกู้ ค่าทำบุญ+ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่าห่วย ค่าบุหรี+สุรา+เบียร์ จ่ายเพื่อการออม

4) สรุปรายได้และรายจ่ายประจำเดือน

ภาพที่ 4-17 สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่เหมาะสมภายใต้บริบทชุมชน

สมุดบัญชีครัวเรือนประจำครอบครัว
(การบันทึกรายรับ-รายจ่าย)

ประจำเดือน..... พ.ศ. ....

รายการรับ

รายการรับ	จำนวนเงิน(บาท)				รวมรับ
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	
1. เงินที่เหลือมาจากเดือนก่อน					
2. เงินจากการประกอบอาชีพหลัก					
3. เงินจากการประกอบอาชีพเสริม					
4. เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ					
5. ลูกส่งเงินมาให้					
6. เงินจากการกู้ยืม					
7. รายรับอื่น ๆ (ระบุ).....					
8. รายรับอื่น ๆ (ระบุ).....					
					รวมรับ

โครงการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักบูรณาการ
สนับสนุนการวิจัยโดย มหาวิทยาลัยพายัพ

ภาพที่ 4-18 สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนบันทึกการรายรับ

รายการจ่าย					
รายการจ่าย	จำนวนเงิน(บาท)				รวม
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	
รายการจ่ายด้านอาหาร					
1. ข้าวสาร					
2. ผักผลไม้					
3. เนื้อสัตว์ไขมัน					
4. อาหารสำเร็จรูป/กึ่งสำเร็จรูป					
5. เครื่องปรุงรส + น้ำมันพืช + น้ำปลาของปรุงรส					
6. ขนม + น้ชาวน้ำ + ไอศกรีม + ลูกอม					
7. นม + เครื่องดื่มปรุงสุขภาพ + ชา + กาแฟ					
8.					
9.					
รายการจ่ายด้านอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายอื่น					
1. ค่าใช้จ่ายงาน					
2. ค่าเช่าที่พัก + ค่าเช่าบ้าน					
3. ค่าเช่ารถ + ค่าเช่ารถจักรยาน					
4. ค่าเช่ารถจักรยานยนต์ (ดูพื้นที่ + ค่าเช่ารถ)					
5.					
6.					
รายการจ่ายด้านการศึกษา					
1. ค่าเล่าเรียน					
2. ค่าหนังสือ + ค่าวัสดุ					
3. ค่าค่าเดินทาง					
4. ค่าค่ารถจักรยานยนต์ (ดูพื้นที่ + ค่าเช่ารถ)					
5. ค่าค่ารถจักรยานยนต์ (ดูพื้นที่ + ค่าเช่ารถ)					

ภาพที่ 4-19 สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนบันทึกการจ่าย

สมุดบัญชีครัวเรือนประจำครอบครัว					
รายการจ่าย (ต่อ)					
รายการจ่าย	จำนวนเงิน(บาท)				รวม
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	
รายการจ่ายด้านสุขภาพ					
1. ค่าตรวจโรค + ยารักษาโรค					
2. ค่ายา + วัสดุสุขภาพ + อาหารเสริมสุขภาพ					
รายการจ่ายด้านการศึกษาบุตร					
1. ค่าให้ลูกไปเข้าค่ายโรงเรียน					
2. ค่าอุปกรณ์การเรียน + สมุด + หนังสือ					
3. ค่าเรียนพิเศษลูก					
4. ค่ารถประจำ + ค่าเดินทางไปโรงเรียน					
รายการจ่ายในการซื้อบริการต่าง ๆ					
1. ค่าซ่อมแซม + ค่าซ่อม					
2. ค่าซ่อมแซม (รถ + อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน)					
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ					
1. จ่ายคืนเงิน (เงิน) (ระบุ)					
2. ค่าทำบุญ + ฌาปนกิจสงเคราะห์					
3. ค่าพรม					
4. ค่าเช่าเครื่อง + ค่าเช่าเบียร์					
5. จ่ายเพื่อการออม					
6. จ่ายอื่น ๆ (ระบุ)					
7. จ่ายอื่น ๆ (ระบุ)					
8. จ่ายอื่น ๆ (ระบุ)					
					รวมรายการจ่าย

ภาพที่ 4-20 สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนบันทึกการจ่าย

สรุปรายการรับ-รายการจ่ายประจำเดือน.....

ยอดรายรับประจำเดือน

บาท

ลบ

ยอดรายจ่ายประจำเดือน

บาท

เท่ากับ

ยอดคงเหลือ หรือ ยอดติดหนี้ประจำเดือน

บาท

ภาพที่ 4-21 สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนบันทึกสรุปรายการรับ รายการจ่ายประจำเดือน

ภาพที่ 4-22 การชี้แจงและการแจกสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้กลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 4-23 กลุ่มตัวอย่างรับแจกสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน

ภาพที่ 4-24 นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง สมาชิกสภาเทศบาล และ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ร่วมรับแจกสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน

4.3.3 ผลการดำเนินกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบและการทัศนศึกษาดูงาน

การดำเนินกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยใช้การชี้แนะจากบุคคลต้นแบบและการทัศนศึกษาดูงาน โดยคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างชุมชนหนองป่าครั่ง จำนวน 17 คน ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน ที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงคอกย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการการบันทึกบัญชีครัวเรือน จากบุคคลต้นแบบ คือ คุณเจริญ ยกคำจู หมอดินอาสาดีเด่นสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ประจำปี 2550 กรรมการหมู่บ้านและประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ 100 % เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555 โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 17 คน ได้แก่

คุณเจริญศรี ปัญจบุรี	คุณจอมแสง ชำนาญศรี
คุณคำหน้อย ดวงดี	คุณกำจรนันตะ
คุณจิตตานารถ ปันไหว	คุณพรกมล ทองดวง
คุณอำพร เอ็งเวลลิงค์	คุณฟองแก้ว วรริน
คุณศรีทอง มณีสว่าง	คุณชมเพลิน ศักวุฒิ
คุณสายทอง ไชยธรรม	คุณสมร ไชยวงศ์
คุณเป็งฝุ่น วัลารักษ์	คุณสุพรพันธ์ มงคลอาสาณ
คุณสมบุญณ์ เทวตา	คุณไพรินทร์ กุลจิตต์
คุณพิชชนาพร ปัญญา	

สถานที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ ตั้งอยู่ ณ อาคารสถานที่โรงเรียนประถมศึกษาเดิมของหมู่บ้านที่เปิดการเรียนการสอนมานาน โดยเมื่อได้รับเงินงบประมาณอุดหนุนจากโครงการ SML จำนวน 300,000 บาท ได้นำมาพัฒนาโรงเรียนที่มีสภาพกว้างว่างเปล่าให้กลับกลายเป็น “โครงการศูนย์พัฒนาอาชีพและการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีคุณเจริญ ยกคำจู หมอดินอาสาดีเด่นสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ประจำปี 2550 กรรมการหมู่บ้านและประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ 100 % เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ซึ่งได้ชักชวนเกษตรกรเข้ามาทำการเกษตรในพื้นที่ด้านหลังโรงเรียนเพื่อปลูกผักระบบอินทรีย์ และมีการพัฒนาให้มีกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีของกรมพัฒนา

ที่ดินเป็นแหล่งของการผลิตพืชผักอินทรีย์ 100% ปัจจุบันจึงเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ เรื่องการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ และการปลูกผักปลอดสารเคมี และได้ขยายผลการทำเกษตรอินทรีย์สู่ชุมชน โดยได้ส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนมีการปลูกผักปลอดสารพิษ เพาะเลี้ยงปลาในบ่อปูน ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทั้งครอบครัวสามารถช่วยกันทำได้ไม่ยากในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันมีผู้ทำเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด 43 ครัวเรือน คิดเป็นพื้นที่ จำนวน 50 ไร่ มีผู้เพาะเลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 53 ราย ในบ่อปูนภายในครัวเรือน จำนวน 173 ครัวเรือน ความสำเร็จของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ สามารถดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ในปัจจุบันสามารถพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ให้ความรู้กับบุคคลทั่วไป มีคนเข้ามาศึกษาดูงาน 300 – 500 คนต่อเดือน

การเข้าทัศนศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างชุมชนหนองป่าครั่ง ได้รับฟังการบรรยาย โดยคุณเจริญ ยกคำจู่ ในประเด็นความสำคัญของการบัญชีครัวเรือน โดยคุณเจริญ ยกคำจู่ กล่าวว่า “การจดบันทึกรายรับรายจ่าย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าไม่จดฯ ก็จะลืม เมื่อจดฯ แล้ว ก็ต้องจดฯ ให้ละเอียดทุกบาททุกสตางค์ มันจะทำให้เกิดการสร้างวินัย” (เจริญ ยกคำจู่ การบรรยายจากการทัศนศึกษาดูงานชุมชนหนองป่าครั่ง วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555) นอกจากนี้ในประเด็นประโยชน์ของการจดบันทึกการบัญชีครัวเรือนและบัญชีธุรกิจ คุณเจริญ ยกคำจู่ กล่าวว่า “ประโยชน์ของการจดบันทึกบัญชีเมื่อนำมาเปิดอ่านย้อนหลังจะทำให้เราเห็นภาพรวมและได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากมายในการปรับปรุง อีกทั้งยังถ่ายทอดให้กับคนอื่นได้อีกด้วย การจดบันทึกว่าขายได้เท่าไรและจ่ายไปเท่าไรจะทำให้เรารู้ต้นทุน รู้กำไร ทำให้รู้ว่าคุ้มหรือไม่คุ้ม เราควรจะปลูกผักเลี้ยงสัตว์ชนิดนี้ต่อไปหรือไม่ อันไหนมันคุ้มกว่ากัน” (เจริญ ยกคำจู่ การบรรยายจากการทัศนศึกษาดูงานชุมชนหนองป่าครั่ง วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555) นอกจากนี้การให้ความสำคัญต่อการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนและบัญชีธุรกิจแล้ว คุณเจริญยังชี้แนะกลุ่มตัวอย่างชุมชนหนองป่าครั่งถึงประโยชน์ในการจดบันทึก ว่า “การจดบันทึกรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เราสังเกตได้จากจากการหมั่นเฝ้าสังเกตสิ่งต่าง ๆ จากการทำงานประจำวันของเราอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เราเห็นอะไรบางอย่างที่สำคัญที่ไม่สามารถหาได้จากที่ใด เป็นการค้นพบอะไรบางอย่างที่เป็นเฉพาะของเราที่จะสามารถแก้ปัญหาเฉพาะของเราได้เพราะสภาพแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน เช่นการปลูกผักชนิดนี้จะได้ผลไม่ค่อยงามกับอากาศในช่วงนี้ และช่วงนี้ควรปลูกอะไรถึงจะดี หรือแม้แต่วิธีให้น้ำโดยใช้สปริงเกอร์นอกจากจะประหยัดน้ำแล้วยังเห็นว่าสามารถไล่แมลงได้ด้วย หรือมีช่วงหนึ่งผมเพาะกล้าจากเมล็ด ในพื้นที่ของผมมีปัญหาเรื่องมดมาแอบขบเมล็ดที่วางยังไม่ทันจะงอกเลย หายหมด ผมเลยเอาน้ำมันพืชใช้แล้วมาคลุกกับเมล็ดข้าววางไว้ข้างแปลง พอมาแทนที่

จะไปแอบขนเมล็ดพันธุ์มันก็มาขนเมล็ดข้าวคลุกน้ำมันแทน” (เจริญ ยกคำจู้ การบรรยายจากการทัศนศึกษาดูงานชุมชนหนองป่าครั่ง วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555) และแนวคิดที่สำคัญที่คุณเจริญ ยกคำจู้ ฝากไว้เกี่ยวกับการทำงานคือ “ทำอย่างมีความสุข” (เจริญ ยกคำจู้ การบรรยายจากการทัศนศึกษาดูงานชุมชนหนองป่าครั่ง วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555)

ภาพที่ 4-25 ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ

ภาพที่ 4-26 คุณเจริญ ยกคำจู้ หมอดินอาสาดีเด่นสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ประจำปี 2550 กรรมการหมู่บ้านและประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ 100 % ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ

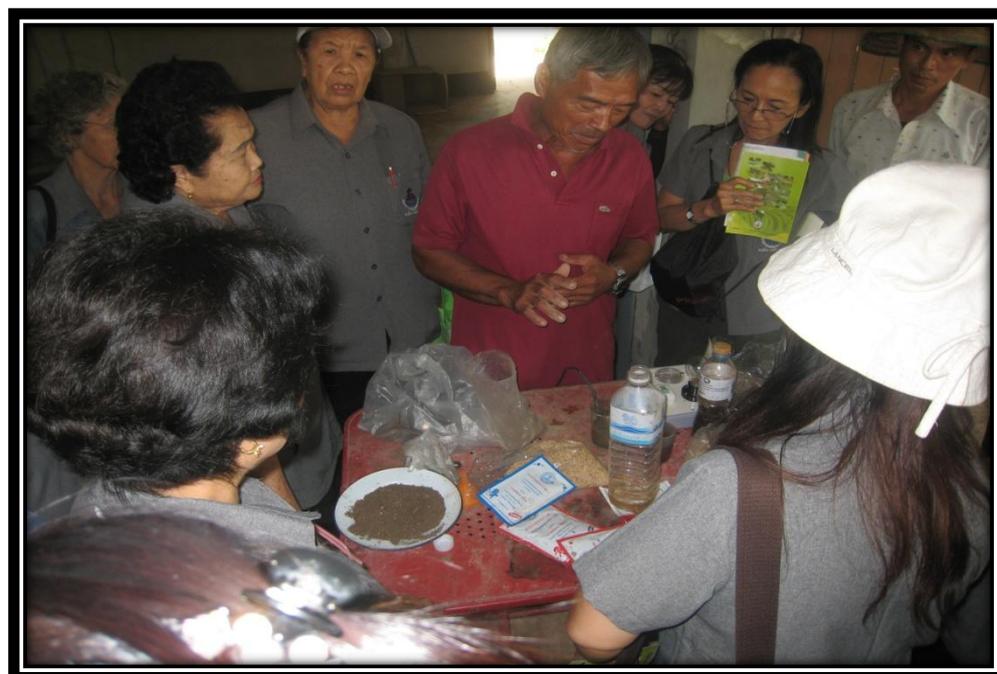
ภาพที่ 4-27 คุณเจริญ ชกคำจู บรรยายเรื่องความสำคัญของการบัญชีครัวเรือน

ภาพที่ 4-28 คุณเจริญ ชกคำจู บรรยายเรื่องความสำคัญของการบัญชีครัวเรือน

ภาพที่ 4-29 การฟังบรรยายเรื่องความสำคัญของการบัญชีครัวเรือนของชุมชน
หนองป่าครั่ง

ภาพที่ 4-30 กลุ่มชุมชนหนองป่าครั่งชมการสาธิตเรื่องการทดสอบคุณภาพดิน

ภาพที่ 4-23 ทีมผู้วิจัยและกลุ่มชุมชนหนองป่าครั่งที่เข้าทัศนศึกษาดูงาน